

TOMÁŠ VAŇOUREK

ČÁST 2

Z ETIOPIE
DO JAR

CESTOU SNŮ A SKUTEČNOSTI
EXPEDICE Z101
AFRICKÁ ETAPA

nastole

Cestou snů a skutečnosti

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihynastole.cz
www.albatrosmedia.cz

Tomáš Vaňourek
Cestou snů a skutečnosti – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

TOMÁŠ VAŇOUREK

CESTOU SNŮ A SKUTEČNOSTI

EXPEDICE Z101, AFRICKÁ ETAPA

ČÁST 2 – Z ETIOPIE DO JAR

*Knížka je věnována všem, kteří touží po dobrodružství
a hledají odvahu se do něj pustit.*

Tomáš

Text and photos © Tomáš Vaňourek, bodhi.style s.r.o., 2024
E-book konverze © GDTP Studio Albatros Media, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-7448-204-5
ISBN e-knihy 978-80-7448-207-6 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

OBSAH

5	Pokračujeme...
7	Súdán
18	Etiopie
64	Keňa
94	Jižní Súdán
112	Keňa II.
119	Uganda
139	Rwanda
143	Egypt
149	Rwanda II.
159	Burundi
169	Rwanda III.
173	Tanzanie
209	Zambie
216	Zimbabwe
228	eSwantini, Mosambik, Lesotho, Jar
252	V cíli
255	Zdravice od partnerů a přátel Expedice Z101

POKRAČUJEME...

Nejistotu z toho, co bude po návratu do Súdánu, střídá jistota, že nevím, co bude po jeho opuštění. Mírím zpět na kontinent, který jsem chtěl projet za devět měsíců, ale už teď jsem přesvědčen, že ani tři roky nebudou dost. Vím, že první kroky povedou do chartúmské garáže, kde čeká George, se kterým se vydám směrem na jih až k mysu Dobré naděje. Vydám se ale opravdu s Georgem, který musí projít opravou ve válkou zničené zemi? Už teď vím, že odjízďím jiný, než když jsem do Afriky mířil poprvé. Naučil jsem se nevnímat rady těch, kteří v Africe nikdy nebyli, a přesto mají názor utvořený na základě zpráv pochybné kvality. Přesvědčuji sám sebe, že pokud má cesta napříč východním pobřežím proběhnout tak, abych dostál svému závazku, který jsem dal panu Miroslavu Zikmundovi, tak se musím řídit především vlastními zkušenostmi. Mám hlavu plnou obav, pochybností a vlastně i strachu, a tak jsem během „české dovolené“ dělal vše pro to, abych byl fyzicky co nejlépe připraven. Vím totiž, že dokud tělo drží pohromadě, hlava funguje a stres se projevuje přiměřeným způsobem, který nenarušuje průběh cesty. Když někomu řeknu, že bych do Afriky nikdy neodjel, pokud bych si nebyl jist, že to fyzicky zvládnu, tak to pochopí málokdo. Chci zdolat nejvyšší vrcholy kontinentu, aniž by moje vybavení nesla ekipa domorodců, těším se na život mezi kmeny uprostřed savany, přijedou za mnou kameramani, kterým musím vytvořit co možná nejlepší zázemí, a hlavně už vím, že nevím, co všechno přijde. Pokud nemá expedice být jen dalším cestovatelským počinem a já zapadnout do kategorie dobrodruha, jenž se lopotí světem, protože zrovna nemá práci, hledá sám sebe a diví se, že v Africe jsou černoši, musím jí dát všechno, co mohu. Když to udělám a nevyjde to, budu aspoň schopen vydržet sám se sebou, protože budu vědět, že víc jsem tomu dát nemohl!

Za Expedici Z101 a všechny, kteří se stali její součástí

Tomáš Vaňourek

SÚDÁN

Po 450 dnech putování Afrikou, pauze v Česku a neustálých změnách plánů až po zrušený let den před cestou přišla chvíle, kdy jsem nastoupil na palubu dopravního letadla, které mě dostalo z Prahy do Istanbulu. Připadám si jako Neil Armstrong, když dělám malé krůčky kolem letištní brány A5B, která mě dělí od George uvězněného v Súdánu, a právě tady si naplno uvědomuji, že se vracím do Afriky. K mému překvapení je ve frontě mnoho turistů. Přesněji jsou to ti odhodlaní turisté ve značkových outfitech, kteří svým přátelům doma prezentují sami sebe jako cestovatele jezdící jen do odlehlých destinací. Pro Súdán jen a jen dobře. Ta země potřebuje návštěvníky, aby domorodci věděli, jakým směrem se svět ubírá. Já mám problém hned u prvního zaměstnance, který nejspíše poprvé v životě vidí „multiple entry“ víza do Súdánu. Ta jsem získal před půl rokem poté, co jsem v místní nemocnici absolvoval vyšetření na AIDS. Po desetiminutové kontrole mého pasu mě nakonec pouští do prostoru brány A5B. Tak tedy už jen čtyři hodiny a pak Chartúm.

▼ George v súdánské garáži

Na letišti v Chartúmu se nezměnilo naprosto nic, ale ten počet turistů mě nepřestává udivovat. Něco mi říká, že válka lidí proti vládě je pryč a země ožila. Celní kontrola je spojena s imigračním a já ukazuji pas. Úředník zalistoval, vtiskl razítko a... „To je vše?“ zeptal jsem se nejistě. „Ano, můžete pokračovat.“ Súdán je opravdu jiný.

U pásů s kufry začínám trnout, protože včera jsem se rozhodl přibalit dron. Je to sice riziko, ale dron má svůj věk a nalétáno mnoho hodin a jeho zabavení by tolik nebolelo. Taky jsem měl doma lahev pálenky. Byl to nějaký domácí calvados, ne moc dobře vypálený a navíc doslazený, ten jsem dal do druhého kufru, abych rozptýlil rizika. Teorie byla taková, že mi zabaví jedno, nebo druhé, ale ne oboje, a tedy mi zůstane buď alkohol, nebo technika. Po půlhodině vyjela zavazadla z přejímky, já je sejmul z pásu a to bylo vše.

Jsem na hotelu a v polospánku po více než 20 hodinách na cestě přijímám informaci, abych si odnesl kufry do pokoje 206 a následně šel znovu na recepci a pokorně se kál, že jsem nenašel koupelnu. „Jo, pane, ta je naproti vašemu pokoji. Je jen vaše. Každý pokoj má svoji přes chodbu.“ Tak dobrá, mám i koupelnu, která je stejně velká jako pokoj samotný. Sprcha a... vlastně nevím, jak jsem usnul.

AHOJ GEORGI! 13. února 2023 • Chartúm

Staré železné dveře se s vrzáním otevřely a já s obavami vstoupil do podzemní garáže. První pohled na auto pod hlubokou vrstvou prachu mě zasáhl, ale po chvíli jsem si řekl, že to nebude tak zlé. Kluci mi nabídli, že auto umyjí, jeme baterii korejské výroby, jejíž specifikace majitel obchůdku netušil. Naštěstí si je pamatuji já.

S novou baterkou v motoru jsem usedl do skořepinového sedáku na místě řidiče. Pečlivě jsem prohlédl elektroniku poté, co jsem zkontroloval motor. Nezdá se být problém, a dokonce nejsou ani vidět stopy po hlodavcích. Otočil jsem klíčem na první stupeň a rozsvítla se signalizace, vše funguje. Zkusil jsem tedy otočit klíčem úplně a stalo se to, čemu bych nevěřil. Motor naskočil. Vlastně na tuhle jedinou situaci jsem se nepřipravil. Počítal jsem s tím, že motor nenaskočí, že povežeme George v kontejneru do Etiopie nebo že rozebereme celý motor. Ale že naskočí po výměně baterie?! To je velké překvapení.

V průběhu večera jsme si na dílně dopřáli tradiční pokrm konzumovaný rukama. Zcela nepochopitelně mi spolustolovníci nabídli lžici. Luštěnina v podobě hutné nazelenalé koule, politá hnědou a narůžovělou omáčkou, nevypadala moc vábně, ale prý dodá sílu na zbytek práce. Byla to pravda a taky se ukázalo, že jsem byl ze všech strážníků nejvíce zašpiněný já, ač jsem jedl lžicí.

DÍLENSKÁ ETUDA 14. února 2023 • Chartúm

Ranní vstávání po náročném dni nebylo snadné a ukázalo se, že ještě těžší bylo pro moje kolegy mechaniky. Namísto v 9:30 přijeli v 11:00. Čekají nás opravy pod ostrým súdanským sluncem, které se podepisuje nejvíce na mně samotném. Jak to už celý život mívám, první silné paprsky mě vždy spálí úplně doruda a zachvátí mě zimnice. Ale po pár dnech jsem naprosto mimo ohrožení sluncem a vlastně ani těch posledních 450 dnů putování Afrikou jsem se nemusel nijak chránit krémy (kromě jednoho pobytu v egyptském letovisku).

Motor s nadcházejícím večerem šlape, jak má, a za odměnu zvu kluky na „hostinu“ do zdejší jídelny u Nilu, kde je hlava na hlavě. Jídelny jsou pulzující místa ve městech ožívající s nástupem tmy. Teplota klesá na únosnou míru, plastové stolky a židle se zaplňují hladovými strážníky. Hlavními chody jsou skopové a kuřecí na grilu a jako dezert místní smažené sladké těsto. My jsme čtyři, a protože jsme bohatší, jíme maso, vedle nás sedí dva chudší a dělí se o rýži a jeden kousek kuřete a mezi námi chodí jednotlivci sbírající zbytky z pečlivě vybraných plechových talířů a mnohdy svádějí souboj s hosty, kteří si chtějí svoje kosti nechat pro psy žijící u jejich domů.

My jsme tady na oslavě a to je důvod k tomu, aby se mezi čtyři lidi rozdělilo maso za 18 000 liber. Zkonzumovat skoro šest kilo masa i s kostmi nám zabralo dobrou hodinu snažení a podle výrazu všech u stolu to byl výkon dne. Dnešek byl taky prvním dnem, kdy jsem ulice Chartúmu zdolal bez navigace, a nutno podotknout, že jsem nedojel. Stačí se jen špatně podívat a hustý provoz a nepřehledné ulice ve tmě vás dovedou úplně někam jinam. Hotel jsem s dopomocí mapy našel a po dlouhé sprše se těším na další náročný den v dílně, kdy můj parťák bude dokončen, protože po dnešním dni si zlověstně přede v očekávání nových výzev. Inšalláh.

DEN NOVÉHO ZAČÁTKU 15. února 2023 • Chartúm

Před soumrakem jsme zašli na kávu do malé kavárny, kterých je všude spousta. Označují se jako „hadža“, což je vlastně pojmenování pro dámu, nebo spíš ve volném překladu pro „bábu“. Není to hanlivé, ale když to řeknete ženě, hanlivé to je. Moje arabština se také zlepšuje a na důkaz rozvíjejících se schopností jsem se rozhodl koupit si svačinu. Bohužel si neumím říct o půlkilo, takže jsem přinesl pět kilo ovoce, což nám stačilo na celý den a večer pak Sahreef s mým souhlasem rozdál něco chudým a modlícím se naproti dílně. Jeden místní muž totiž poskytuje zázemí lidem pracujícím v Chartúmu, kteří to mají domů daleko. Na ulici pokládá koberce a večerní modlitba probíhá kolektivně. Konečně, modlení je součástí života a životního stylu. Za těch několik dnů jsem snad desetkrát narazil na větu „šel se modlit“. Prostě něco chcete a ono to není, protože se dotyčný modlí. Obchůdky jsou otevřené, ale jejich majitel se klaní někde na koberci a ostatní to respektují a vlastně se nic neděje. Tady platí víc než jinde, že Súdán je zemí čekání a vše, co tato země má, si její obyvatelé vyčekali. Já už čekal dost a pomalu sprádám plány na přesun do další země. Tam na jihu je Etiopie.

ZÁVĚREČNÉ DETAILY 16. února 2023 • Chartúm

Čas se tady táhne a v návaznosti na vysoké teploty je výkonnost lidí nižší, než by musela být. I já musím po probuzení bojovat sám se sebou, abych vůbec dokázal vylézt z postele. A stejně tak i můj přítel Abbás, který váží 120 kg a měří asi 175 cm. Já vážím skoro 100 kg a měřím 188 cm a společně jedeme na motorce na súk nakoupit náhradní díly. Na klín si pokládám baterku, která váží 30 kilo, a Abbás kličkuje uličkami na kuckajícím mopedu, který veze těžko uvěřitelných čtvrt tuny.

Přišel čas sčítat náklady na opravu a kromě mě se do toho nikomu nechce. Sám to chci mít z krku, protože peníze jsou tady alfou a omegou fungování. Sedl jsem si tedy na zadní sklopná vrata vozu, práskl dlaněmi do stěn a pronesl: „Tak, kluci, jdeme to spočítat!“ Nechtělo se jim a já jim naprosto rozuměl. Už první den jsme všichni tušili, že z obchodu se stává přátelství, které je daleko hodnotnější než peníze, ale pořádek dělá přátele a já budu rád, když na mě a George budou vzpomínat, jak nejlépe to půjde. Nejistota a mumlání nebralo konce, a tak jsem nahlas počítal: „Byli jste tady se mnou tři dny od rána do večera, jsme unavení a mezi přáteli k sobě musíme být fér...“ To pomohlo, a tak po deseti minutách arabských dohadů z kluků vypadlo, že tisíc dolarů je hodně, takže jsme se po chvíli shodli na sedmi stovkách za práci plus dvě stovky za náhradní díly a jako bonus jsem přidal náhradní žárovky. Cena je výhodná pro obě strany, ale při představě, že jsem měl kluky k ruce celé tři dny a Abbáse s jeho mopedem o půl dne navíc, mám prostě dojem, že mi vycházejí opravdu vstříc. A co naplat, inflace vyhnala ceny v Chartúmu do astronomických výšin.

Střídavě jsem pracoval na autě a v kavárně hotelu, který za průměrnou cenu 70 USD se snídaní představuje ideální zázemí. Den utekl jako pouštní písek a zítra budu zkoumat krásy Omdurmánu, abych prověřil George. Navíc mě čeká návštěva banky a chci si na památku nechat jednu novou tisícilibrovou bankovku, která reprezentuje obrovskou změnu této země za pouhý rok. Když jsem tady byl totiž naposledy, tahle bankovka neexistovala. Tisícovka je hmatatelný důsledek astronomické inflace, která v zemi posledního půl roku řádí.

V SRDCI RUŠNÉHO OMDURMÁNU 19. února 2023 • Chartúm > Omdurman > Chartúm

Na Nilu z omdurmánské strany se už z dálky leskne moderně designovaná stavba s vysokou štíhlou věží. Je to mešita Al-Nilin, která chvíli reprezentovala pokus Súdánu zahájit éru moderní Afriky. Dodnes je ozdobou města, a když u ní stojíte, máte pocit, že jste v srdci Afriky. Za zády je mešita, před vámi Modrý Nil, ostrov Tuti, za ním Bílý Nil a pak už hotel Corinthia a další supermoderní stavby Chartúmu. Jako by nebyl prostor pro nic ošklivého. Během dne mi přišla zpráva od Abbáse: „Ahoj, co děláš a jak se máš?“

„Jsem v Omdurmánu. Co ty?“

„Haha, tak si užij ten ruch města.“

Chvilí jsem si s tou myšlenkou hrál a proč se nepodívat znovu na ten slavný omdurmánský market? Nejdřív musím zaparkovat. V jednom dvorku je místo tak pro deset aut, ale stojí jich tam třicet a jeden klučina mi vysvětluje, že tam můžu parkovat bez problémů a jen ať mu nechám klíče, že si udělá pořádek. Prostě necháte svoje auto otevřené, kluci ho průběžně přeparkovávají a ve volných chvílích myjí. Tři minuty chůze a jsem v epicentru tržiště. Tady se naprosto nerespektuje soukromí. Z jedné strany jedou tuk-tuky, z druhé kolečka se zbožím, do toho se motá oslík s povozem a tady zase kůň a tím vším se promotávají davy lidí a speciálně dámy, které se cítí jako laňky, ale ve finále je to, jako když se valí kus skály, a zastavují před nimi naprosto všichni. Inu, dáma v arabském světě je na vrcholu potravního řetězce. Z každé strany se ozývá „Hawadža, hawadža...“, což znamená bělochu, bělochu. Když se otočíte, tak zůstanou koukat. Mlaskají na vás, pískají a vlastně nic nechtějí a ti, kdo chtějí, tak se bojí si o to říct. Po chvíli člověk porozumí, že chtějí fotku. K mému překvapení ji ale nechtějí vidět. Prostě jednají stylem vyfoť mě a jdeme si každý po svém.

Začal jsem hledat, kudy se dostanu zpět k autu, když mě za ruku chytil človíček v červené košili a špatnou angličtinou se dal do řeči. Ihned jsem dostal štokrle a musel jsem poslouchat o životě jeho rodiny, dcerách a o tom, jak se jeho dědeček přestěhoval z horního Egypta do Súdánu. Situace vyústila v nekonečné focení, takže ani nezbyl čas na konverzaci a už vůbec ne na odchod, takže můj hostitel začal všem okolo říkat, že mi došel film, což by bylo u digitální kamery překvapivé, ale zabralo to.

Druhý pokus odejít nebyl o moc úspěšnější. Zastavil mě kluk u lisu na ovoce s žádostí o fotku. Rád jsem mu vyhověl a on mi za to nabídl čerstvou grepovou šťávu a jeho kamarád mi ukázal místnost se starcem zapatlaným fazolemi a vydatně mlaskajícím, jenž seděl v místnosti plné obrázků chlapíků v džalábíjích. Co to bylo, netuším a spojitost s tím, že tyto fotky visí i z druhé strany v pekárně, mi nějak nejde do souvislostí, ale co... Klučina mě doprovází sem a tam a jako můj bodyguard mi ukazuje kdeco a najednou jsme v druhém patře budovy, kde jsou na stěnách dámské oděvy plné cinglártek. A tak možná i z melancholie jsem si koupil džalábíju, která se pro mě musela upravit. V Súdánu platí, že buď jste střízlík, máte úzká ramena a úzký pas, anebo máte ramena a s tím i taťkovský pupík. Já mám podle jejich měřítek ramena, ale nemám pupík, takže džalábíja mi nesesedla a do podvlikaček mi majitel obchodu musel našít širokou gumu, která udrží všechnu tu zbytečnou látku na místě. Že v tom budu plandat, prý nevádí, jen by prý bylo nevhodné, aby mi kalhoty sjely ke kotníkům. To už i tady považují za faux pas.

▲ *Tomáš v koupené galábii*

Vyčerpaný a povařený lidmi a sluncem se z posledních sil vydávám do banky, abych vyměnil měnu kapitalistů za měnu národa na Nilu. Na třetí pokus jsem našel banku. Vstupuji dovnitř a u první přepážky se ptám, co mám udělat, abych mohl vyměnit dolary za soudánské libry. Zaměstnanec mi chce pomoci a na dotykovém displeji ťuká na arabský nápis... a nic. Kolem nás se zatím vytvořila fronta a zaměstnanec začíná provádět restart systému, který potrvá 36 minut. Během té doby na přepážkách vyvolávají čísla, která by měl dávat rozbitý dotykový přístroj, ale nedává. Začíná panika. Já stojím opřený o pult a jen sleduji ten povyk. Mezi zmatenými je i voják vyšší šarže, jemuž zpoza opasku trčí stříbrná pistole ráže 7,65 mm, a mě překvapuje, že mě to vůbec nepřekvapuje a prostě to jen tak přijímám. Restartování systému se táhne a já se ptám, zda by nešlo jít k těm přepážkám jednotlivě a bez lístků. Zavládne smích, ba přímo posměch, protože organizace bez očíslovaných lístků není představitelná. Tak musíme čekat dál. Po neúspěšných pokusech je nám oznámeno, že máme jít k přepážkám jednotlivě a bez lístků. Nemám co dodat. Personál na přepážkách zmateně hledí do davu a zmatený dav zase přeskakuje od okna k oknu. Já jdu s vyplněným papírem a u přepážky číslo 8 zakládám nový způsob fungování banky, ve kterém poradí fronty určuje chvíle, kdy člověk do banky vstoupil.

HORKÝ DEN S HORKOU KÁVOU A KOZAMI 20. února 2023 • Chartúm

Vedle hlavního soudánského mezinárodního letiště je tržnice, ale ne ledajaká. Je tady trh s kozami. Jedete po jedné z hlavních ulic hlavního města, přibrzdíte, hodíte na korbu kozu, odvezete ji do restaurace, tam vám ji připraví a po pár hodinách spokojeně odjždíte domů z rodinné večeře. To je, jako kdybyste zastavili v New Yorku na Long Islandu vedle letiště JFK, koupili si čuníka na ulici a za kilometr si z něj nechali udělat hamburgery. Tady to tak funguje, ale je nutné ke cti domorodcům přiznat, že vám ihned vysvětlí, že tento proces je stoprocentně bio a víte, co jíte. Já osobně bych nedokázal koupit kozu a pak ji obětovat pro večeři a řadím se mezi ty, kteří raději nevidí.

S majiteli kozích stád jsem se dal do řeči a za chvíli se ke mně připojily dvě dívky. Nejprve jim šlo o společnou fotku, ale potom se situace jaksi vytrýbila a holky mi byly doprovodem až na rozcestí k hotelu, jehož jméno jsem odmítal prozradit. Zvláštní bylo, že jsem celou dobu v ruce držel kameru, protože ostýchavá soudánská děvčata do objektivu působí velmi unyle, ale opak je pravdou. To se mi málem vymstilo ve chvíli, kdy jsem zjistil, že následující kilometr půjdeme podél zdi policejních kasáren a já opravdu nechci zase po čase strávit noc ve vězení. A teď si představte bělocha, který vyčnívá tělesnou konstitucí z davu a jehož kůže svítí přes půl města a vedle sebe má z každé strany jednu „cácorku“, která hýká a povykuje, aby upozornila na svůj status a interakci s cizincem, a protože jsme šli podél hlavní cesty, tak nás doprovázelo snad tisíc automobilových klaksonů. Naštěstí policisté u kasáren to brali chlapsky a jen mi mávali a usmívali se.

1 100 KM SEVEREM ZA 21 HODIN 22. února 2023 Chartúm > Burdž al Anag > Chartúm

Sám sobě jsem přiznal, že se blíží šance opustit Súdán, což se projevilo jistou melancholií a naštváním z toho, že jsem všechno nezvládl. A když máme příčinu, tak máme přece i řešení – a tím je zvládnout to, co se dosud nepodařilo. Tam někde na severu v Nubijské poušti je místo, kde Jiří s Mirkem téměř přišli o život, a já tam chci!

V 15:26 se mi podařilo přijet na místo nalezené podle hory. Jemný písek a ostré černé kameny jsou pro tuto oblast ikonické a z pouště vyčnívající jediná hora v okolí je Burdž al Anag. S příchodem tmy také přišla výměna posádek na checkpointech a hladký průběh vystřídalo vyhrožování a žebrání. To celé mi prodloužilo cestu o tři hodiny! Celkový čas byl tedy něco kolem 21 hodin, ale stálo to za to. George ukázal, že je připravený, a já jsem si splnil jedno ze svých tajných přání. I tak jsem ale záměrně v Súdánu některá místa vynechal a to je důvod se do této úžasné země ještě někdy vrátit.

Cestu do Etiopie je třeba pečlivě naplánovat, ale již ověřování postupu v mapách naráželo na jisté nesrovnalosti a 500 km naměřených podle jedné navigace odpovídalo 9 hodinám a 22 minutám jízdy, zatímco podle jiné 5 hodinám a 14 minutám. Informace od domorodců byly přesně k jedinému, a sice k ničemu, což mi nikterak neulehčuje plánovaný přechod hranice, která má otevírací dobu jako trafika, jejíž majitelka je již v důchodu a do práce chodí, aby si popovídala s kamarádkami – otevírací doba neznámá, ale někdy mezi devátou ráno až druhou odpoledne tam někdo bude. Hranici tvoří dva státy, a tak je otevírací doba na druhé straně samozřejmě jiná a já už teď mám velmi zvláštní obavy z toho, jak tohle dopadne.

Neujel jsem ani 20 km, když se zničehonic na silnici objevilo nezvykle moc lidí. Jak se ukázalo, došlo tady k nehodě. K velmi vážné nehodě. Stalo se to během pár minut, ale trvalo to jako věčnost. Na rovné silnici vystavěné na asi dvoumetrovém náspu se otáčel starý nákladní bedford naložený zeminou o váze asi 30 tun a při manévru zkrřížil cestu malému nákladáku o váze asi čtyři tuny. Naprosto nevyrovnaný souboj nemohl skončit jinak než fatálně pro malý vůz.

S Georgem se blížíme k místu události a já z dálky vidím malé nákladní auto se slisovanou kabinou a asi 30 metrů za ním leží na boku převržený bedford. „Co to muselo být za ránu, když převrátila takovou hmotu na bok?“ proběhlo mi hlavou. Na silnici pobíhá několik lidí a já zastavuji vlastně ze zdvořilosti. Těsně před místem nehody se chování lidí změnilo a začali hystericky ječet a holýma rukama tahat za slisovanou kabinu. Zastavil jsem a vyběhl ven. Stačilo několik dlouhých kroků a viděl jsem do kabiny přes rozmáčené sklo. Uvnitř seděl člověk potřísněný krví, choulící se natlačený mezi ostrými železnými částmi vnitřku kabiny. Odstrčil jsem muže, kteří se rukama snažili odtlačit namáčkané plechy. Přes jazykovou bariéru se mi povedlo jednomu z nich vysvětlit, že mám na autě naviják a vytrhnu kabinu ven, ale musejí mi udělat místo, jinak to ostatní zabije.

Uvolnil jsem páku navijáku, vytáhl lano a umístil hák na trám spojující masku a strop kabiny. Muž natlačený na stěnu byl v šoku a jen těžko reagoval. Při kotvení háku jsem si bohužel všiml, že kabina slisovala ještě dalšího muže, jehož tělo leží bez známek života pod sedadlem a je natlačené na rozpálený motor vozu. Teď bylo hlavní vytáhnout toho, co přežil, a tak jsem naskočil do George, křikem jsem udělal místo kolem kabiny a velmi pomalu, aby úlomky ocele nebo skla tržením navijáku někoho neporanily ještě více, jsem odbrzdil George a dálkovým ovládním jsem napjal lano navijáku. V okamžiku, kdy lano začalo klást odpor, jsem zabrzdil a pustil naviják naplno. Kabina se začala otevírat. V tento okamžik jsem věděl, že toho kluka dostaneme ven, ale ihned se mi v hlavě vyrobila myšlenka, že jak otevřeme zbytek kabiny, tak to druhé tělo „vyteče“ do motoru. Bez tak ale nebyla jiná možnost a bojovali jsme tady o život. Co se má stát, stane se.

George táhl kousek po kousku silou 3,5 tuny ocele ze sevření, aby za necelou minutu bylo hotovo. Na vůz se nasylo snad deset mužů ve snaze dostat toho kluka ven a já jen seděl za volantem a držel naviják, aby to nezmáčklo nikoho dalšího. Koutkem oka jsem viděl, jak nejprve vyndávají mrtvé tělo a teprve poté se derou k muži ve žluté džalábiji. Přes snahu soustředit se jsem vnímal, že se kolem mrtvol v jednu chvíli strhl obrovský povyk, nato tělo doslova hodili do korby jiného vozu a odjeli. Teď už bylo vše vyřešeno. Kluk v džalábiji zůstal na místě a rozdýchával šok.

Řidič druhého vozu je pryč v pořádku a nic se mu nestalo. Kolem cesty sedí plačící ženy zahalené v hidžábech a muži se v panice modlí. Jakékoliv řešení situace je tady složité, protože místní jdou cestou, kterou jim předkládá Alláh. Dalším krokem tedy bylo odstranit naviják a pokračovat v cestě. Tady jsem udělal, co šlo, a dál je moje přítomnost zbytečná. Obrovský tlak, kterým jsme vyprostili kabinu, zaklínil hák do trámu z ocele. Při pokusu o jeho vyproštění jsem byl odstrčen a bylo mi naznačeno, že já pracovat nebudu! Moc jsem to nechápal, ale někdy mám dojem, že Súdánu nerozumím vůbec.

Na místo dorazila policie, nejdříve ta tajná, protože jsem se tady vyskytl já a někdo v boji o životy našel čas na to, aby nás s Georgem udal, že jsme u nehody. U George tedy stojí dva velmi nenápadní maníci v košilích, tak

▲ *Nehoda na súdánské silnici*

nenápadní až vyčnívají. Sbalil jsem si lano, uklidil nářadí a chystal se odjet. Nekonečné potřásání rukou dostalo zničehonic jiný význam, a to když jeden „tajný“ přišel ke mně a ptal se, zda je vše v pořádku. Já odpověděl, že ano, ale že musím jet, abych stihl hranice. Zeptal jsem se na zraněné a on řekl: „Oba budou v pořádku, měli štěstí!“ Ulevilo se mi... jen na chvíli, protože mi došlo, že řekl „oba“.

„Kdo oba?“ zeptal jsem se trochu zmateně.

„Ten, co tady sedí (muž ve žluté džalábiji) a ten z kabiny. Odvezli ho k lékaři nedaleko, ten ho stabilizoval a převáží ho do nemocnice, prý to přežije.“

Nemohl jsem tomu věřit. Vždyť byl přece mrtvý! Ukázalo se podle vyprávění účastníků, že toho muže vytáhli mrtvého, ale jak ho vytáhli, tak jim po chvíli „naskočil“. Naložili ho do vozu a odvezli k lékaři. Podle dalšího vyprávění policisty, který dorazil později a koordinoval situaci v reflexní vestě (mimochodem, takový bezpečnostní prvek mě velmi překvapil a také to, že následující dva checkpointy po mně policie nechtěla úplatek, ale reflexní vestu, kterou nemám) a mluvil celkem anglicky, byl muž podle mínění lékařů nárazem vržen do výklenku mezi motorem a kabinou, kam se sice jen těžko vešel, ale vešel. Jeho tělo leželo na stěně rozpaleného motoru a nad asfaltem, který

měl více než 70 °C. To mu neumožňovalo dýchat, protože byl tváří k zemi. Nemusel prý být mrtev, ale jen omráčený a s velmi mělkým dechem, takže to vypadalo, že je mrtvý. Když se tedy dostal ven na vzduch a možná i neobratnou manipulací s jeho tělem desítkou lidí, prostě „naskočil“ a lékaři jej stabilizovali.

Tahle hodina zpoždění mě bude stát celý další den, ale není to nic oproti dvěma lidským životům, které jsem zachránil.

NA HRANICE! 24. února 2023 • Al Qadarif, Gallabat

Jsem na hranici... tedy myslím. Dlouhá cesta obilnými poli a nízkými lesy z polosuchých stromů se změnila jednou bránou checkpointu v území desítek lidí zmateně pobíhajících po silnici a desítek řidičů nákladních vozů, kteří překládají zboží sem a tam. Organizace je tady nulová, a tak zastavuji na celním, kde se bohužel večerí a já musím čekat. Nabídl jsem tedy ze slušnosti strážníkům chlazenou coca-colu z ledničky auta a to rozzářilo mnoho tváří. Dostal jsem také radu, abych vzal karnet a pokračoval na druhou stranu, kde je to prý složitější. Tak jsem tedy vyrazil a na cestu mi byl přidělen němý starší muž. To, že mi bude překládat někdo, kdo je němý, jsem vzal s úsměvem a vlastně jsem se těšil na to, co bude.

A taky že bylo. Nejprve jsme minuli celníky, kteří nelibě mávli rukou, když jsem prošel hranicí bez pasu a razítka. Potom, to už jsem byl v Etiopii, jsem byl zastaven někým, kdo chtěl okopírovat můj pas, takže udělal čtyři kopie, za což žádal peníze. Byl slušně odmítnut s tím, že kopie si klidně může ponechat a ať mu zaplatí ti, kteří je potřebují. Mezi tím se k nám připojil jeden dost pochybný člověk, který na vše říkal „ano“ a tvářil se velmi angažovaně pro případ, že až si řekne o peníze, tak já mu nebudu moci říct, že nic přece neudělal. Dostávám zvláštní informaci, kterou mi přestřel již večerící Súdánec obdarovaný colou. Ptají se mě, zda mám papíry od agentury ke složení depozitu za vůz. To, co mi popisují, je ale přesně funkce karnetu. Prý však vláda nově... a tak dále a tak dále. Začínám tušit čertovinu, a tak se tedy ptám, zda mohu složit hotovost tady. To prý není možné. Musím mít agenturu, a tak je mi doporučen další podezřelý chlapík, který všemu rozumí a neustále mi ukazuje fotky a konverzace s lidmi, které dostal přes hranice, a já nemám sílu mu oznámit, že je mi to úplně jedno, protože se musím dostat přes hranici s autem já a je mi jedno, kdo tady jel před týdnem. Místo toho jsem tedy jen tak kýval hlavou a poslouchal zaměstnance celního a neustále jsem mu opakoval, že to tedy vlastně nechápu. Nemůžu složit peníze, a když, tak 20 000 USD, ale já při vstupu do Etiopie můžu mít maximálně jen 3 500 USD, žádnou zprávu o takovém nařízení jsme nikde nechytily, a navíc Súdánci říkali, že budu muset složit asi 500 USD. Takže tady opravdu něco smrdí a vracíme se k tomu, proč jsou tam, kde jsou.

Lidé mezitím bez pasu proudí hranicí tam a zpět a já se potápím hlouběji do agonie. Ta se ukončila informací, že se hranice zavírá. Jsou skoro čtyři a oni pracují do šesti nebo do sedmi. Ale ani to mě nijak nepřekvapuje. Vracím se tedy do Súdánu, kde mi šéf celního dává razítko do karnetu a George je venku ze Súdánu! Konečně po takové době útrap jsem venku! Teď ještě já a nechat si dát razítko do pasu, přejedu do celního prostoru, nechám tam George a půjdu se vyspat do hotelu v etiopské Matemě, kde s mým průvodcem probereme, jak na papír pro George a složení zálohy.

Odstavil jsem už „nesúdánského“ George na silnici a vydal se z náspu do budky s modrým nápisem. Zastavil mě voják s velmi povědomým obličejem a něco na mě lámaně halekal. Podal mi ruku, já ji přijal, podíval jsem se mu do očí... „Ty vole!“ To jediné mi proběhlo hlavou. Tohle je přece ten voják, který mě šestnáct hodin vyslyšel před rokem v Dongole! To se mi musí jen zdát... Nezdálo. Zůstal u auta a já šel se smíšenými pocity na imigrační, kde si líně sedící chlapík vzal pas, prohlédl si ho a vrátil se slovy „zítra, zítra“.

„Jak zítra? Dneska tam potřebuji razítko, vždyť máte napsáno na vratech, že do šesti hodin pracujete, a jsou čtyři!“ Otočil se na židli a tupě zíral do náspu. Bylo mi jasné, že tohle je ta chvíle, kdy má navrch nad bělochem a dokazuje tím význam svého postavení. Jdu tedy zpět k autu a tam mě čeká můj starý známý, který mi nabízí doprovod

do hotelu, kterému předchází kompletní prohlídka vozu, vybavení a navíc map, které sice už jednou viděl, ale pořád mu připadají úžasné. Na dotaz, co mám za papíry, jsem mu ukazoval potvrzení o bezinfekčnosti a řekl mu, že je to doklad od vozu, na očkovací pas jsem mu odvětil, že to je povolení, abych mohl tankovat v Súdánu palivo, a podobně. Ti kluci vůbec netuší, co jejich země vydává za dokumenty, protože jich je tolik, že to nejde stíhat.

Prošel jsem a teď tedy na hotel. Je to budka a před ní stojí zetor, což mi připomíná spolupráci Česka a Súdánu, která vypadá přesně jako ten traktor. Já se jdu vyspat a ráno se pokusím znovu hlavou prorazit zeď a zabojovat bez papíru a bez peněz, abych se dostal do bývalé Habeše. Večerní hygienu vynechám, protože mám dojem, že voda není nejčistější a toalety jsou díry v betonové desce. A protože i pryčny na spaní jsou potažené dost netradiční látkou velmi zvláštních barev a vůní, vezmu si spacák a vyspím se na zemi v místnosti, která mi nápadně připomíná ubytování pro čuníky z mého mládí. Naštěstí mám nad hlavou pletivové síť proti opicím, krysám a taky proti lidem. Prostě takový je svět, kdy největší problémy v nádherné Africe způsobují jen a jen lidé.

POLOVIČNÍ PŘECHOD 25. února 2023 • Gallabat > Metemma

Po velmi náročné noci, která nabídla vše kromě spánku, jsem se znovu opřel do opuštění Súdánu. Ono se to možná nezdá jako problém, ale opak je pravdou. V 7:30 jsem na imigračním, kde si berou můj pas a odborně asi 20 minut studují razítka. Jsem vykázan, aby se mohli poradit, a následně zase povolán, aby mi sdělili, že zaplatím 26 500 liber za vstup do země, protože jsem je neuhradil a nemám vstupní razítko. Na to jsem jim oznámil, že vše bylo uhrazeno v Chartúmu a nic platit nebudu. Znovu mě vykážali ven a tentokrát jsem si počkal hezké tři a půl hodiny. Popovídal jsem si s těmi, kteří mě vyslýchali včera, zašel si za velitelem celního na kávu a nakonec zasalutoval pár tajným policistům, kteří reagovali vesměs zmateně. Nejzvláštnější na tom je, že mi to už nepřipadá vůbec zvláštní, až tedy na moment, kdy mého průvodce z Etiopie při focení mých dokladů zatkl zdejší tajný policista a pokusil se mu zabavit telefon. Jeho tupý výraz, dával jasně znát, že se jedná o aktivního a nepříliš bystrého pána, který se následně uklidil do stínu stromu, kde bez omluvy usedl a předstíral, že telefonuje, což se prokázalo, když mu zazvonil mobil přiložený k uchu.

Konečně mám razítko a přes sklo vidím, jak přikládají ke kopii mého pasu staré osvědčení o STK z roku 2020 z Česka. Jsem tedy ze Súdánu, ale pořád nejsem v Etiopii. Nebylo to vlastně už tak složité. Tady jsou víza, tady je pas a za hodinu jsem byl pryč i s vysvětlením, že tady musím nechat George. Nebyl jsem si jistý, zda pro něj můžu zase přijít, ale všichni můj dotaz pohrdavě odmítali s výrazem: „Co to je za otázku? Proč bys nemohl?“ Hranice prostě fungují a jediné, co platí, je, že přechody uzavrou dvě hodiny před zavírací dobou.

Jsem v Etiopii, ve městě Metemma. První, co doslova vyrazí dech, je, že jedni nosí hole a druzí AK-47. Podle informací se dá ákáčko pořídit za 2 830 USD. Je to překvapivé, ale když vidím, jak si toho nikdo nevšímá, zůstávám v klidu a přesouvám se do nedalekého hotelu, kde si dám konečně sprchu a pokusím se přečkat ještě dva dny bez čistého oblečení, prádla nebo zubní pasty. Už to vlastně trvá pátý den a od chvíle, kdy George zachránil dva lidské životy, se věci neuvěřitelně vlečou.

Pivo osvěžilo a dalo nádech novému dobrodružství, hned potom zařídil telefon a konečně se najíst, protože ty odporné konzervy mi už lezou krkem. Právě tady ale přichází další šok. V této zemi se budou dva měsíce postít a to znamená žádné maso. Nejen pro domorodce, ale i pro mě, protože maso tady teď neseženu. Tohle je velká rána a jen pomalu se smírůuji s tím, že moje dny budou definovány zeleninou a kyselou plackou.

ETIOPIE

Jsem ochotný udělat vše pro posun a vymanění George z hranice, ale nemohu dělat nic než čekat, Taková je Afrika a po 10 hodinách napětí mizí i ta poslední naděje. Další pokus bude zítra. Míra frustrace a znechucení nemůže být větší.

DALŠÍ PROMARNĚNÝ DEN 27. února 2023 • Metemma

Aby toho všeho nebylo málo, tak se na mě od noci v súdánském „hotelu“ projevuje jakási nemoc. Jeví se to jako nachlazení, ale ve 40 °C ve stínu přes den a 32 °C v noci se mi to nezdá.

Podařilo se zajistit tolik důležitý dokument deklarující záruku turistické agentury v Addis za George, verifikovaný depozitem 2 000 USD z naší strany. Původně po mně chtěli složit depozit 25 000 USD hned na hranici a byla velká šance, že o tyto prostředky přijdeme. Bylo to tedy neakceptovatelné, načež jsme se vydali vlastní cestou. To je však cesta proti vládnímu úmyslu, kterým je získat dolary do poválečného státního rozpočtu. V našem případě byla past nastavena tak, že složíme 25 000 USD na celní správě a za to dostaneme doklad o depozitu. Toto potvrzení pak poslouží jako výplata depozitu zpět na hranici při opuštění země, ale...

Několik ale! Platí velmi přísná pravidla o dovozu a vývozu hotovosti ze země. Pokud dovezete více než 3 500 USD, všechny peníze nad tuto hranici vám budou zabaveny a v lepším – opravdu tom nejlepším – případě budou převedeny na bankovní účet, který si vytvoříte a následně si vše vyberete v etiopských birrech. Také je přísně zakázáno ze země vyvážet jakoukoliv měnu. Pokud tedy složíme zálohu, tak při opuštění země získáme přepočtené amerických dolarů na birry oproštěný od vládních poplatků. Tím, že budeme překračovat hranice, hrubě porušíme zákonná nařízení a celníci nám budou moci odebrat jakoukoliv finanční hotovost, kterou se pokusíme vyvézt ze země.

Vlastně jsme tady v zapeklité pasti, kterou dokáže prolomit jenom papír z Addis.

▼ *Tuktuk a samopal, první kontakt s Etiopií*

▲ *Uličky v etiopské Metemmě*

V ÚTERÝ NIKAM NEJEDEME 28. února 2023 • Metemma

Po klasické ranní snídani jsem si vyhádal svolení dostat se do vozu. Podle informací by mělo být do oběda vše vyřízené, ale stejně jsem využil příležitosti a vzal jsem si po šesti dnech čisté oblečení, spodní prádlo a hlavně zubní kartáček. Na celním jsem opakovaně kontroloval, co se musí poslat z Addis, aby proces proběhl co nejjednodušeji. Na telefon mi zatím chodily zprávy z Addis, které nepůsobily úplně pozitivně.

Dokument, na který čekáme, dorazil ve formě fotky ve zprávě. Ihned jsem ho šel konzultovat. Podle celníků je v pořádku – až na malou drobnost. Doklad je vedený na motorku, a ne na auto! Takže budeme čekat, než ho v Addis opraví. Pak se dozvídáme, že na dokumentu budou ještě potřeba dva podpisy od lidí z kanceláře úřadu v Addis. Pro mě jasná zpráva, že dnes nikam nejedeme a George zůstane zase stát další noc na celním.

KDO ČEKÁ, BUDE ČEKAT DÁL 1. března 2023 • Metemma

Dvě stě procent na to, že dnes do oběda to bude. Tak zněla poslední informace z Addis, která se hned ráno začala měnit z důvodů ryze afrických. Náš zástupce a majitel cestovní agentury nám špatně poslal SWIFT kód, a navíc špatně napsal svoje jméno. Teď tedy musíme poslat zálohu znovu a budeme doufat, že se nám peníze vrátí.

Informování o tom, že je horko, a polední pauza se tedy oficiálně prodlužuje z 12:30 do 15 hodin, nepřekvapuje, a tak čekáme dál, až nakonec ve 14 hodin přišla z Addis fotka papírku se třemi čísly. Prostřední číslo je datum,

▲ *Příprava etiopského streetfoodu*

které je o dva dny později a rok je o osm let dříve. S tímto dokumentem jdeme na celní. Po hodině čekání a několika zkonzumovaných datlích se objevuje můj věrný etiopský buddy Charlie s informací. „Doklad jde hierarchicky osou příjemců z Addis a my čekáme, protože už dvě hodiny leží na stole v Bahir Daru!“ Tam jej totiž někdo musí vytisknout a opatřit dalším podpisem a následně poslat do Metemmy, kde jej ve schránce najde úředník a dá nám razítko do karnetu. Už i na tak pokorném muži, jako je Charlie, bylo vidět naštvání, což ho vybudilo k získání telefonního čísla do bahirdarské kanceláře. Trvalo asi třicet telefonátů, než našel dámu, která vstala ze židle, vyzvedla papír ze štosu, odnesla jej někomu dalšímu, ten podepsal, ona oskenovala a poslala doklad do Metemmy.

Tři hodiny jsem seděl v kanceláři, kde mi společnost dělaly tři stoly s monitory a jeden obsazený ženou, která intenzivně sledovala videa na internetu. Tak já tady sedím, čekám a dáma kouká na monitor a předstírá, že tady ani jeden nejsme. Vyžádal jsem si tedy vedoucího neboli šéfa – nebo jak oni říkají „big bosse“ –, ale ten tady bohužel není. Po tříhodinové pauze na oběd si dal hodinu a půl dlouhou pauzu pro modlitbu. Opět vlastně nejsem překvapen.

Procedura finalizace zabrala více než hodinu, ale podařilo se. Několik kontrol a přejímek a tato agonie v podobě úřadů je za námi a George vyjíždí s požehnáním celníků na svoji pouť Etiopií. Bohužel s tím přichází i omezení v podobě 23 dnů trvajícího povolení. V určené datum musíme být na určeném místě a opustit zemi. Pokud se tak nestane, auto propadá státu.

Příjezd do Gondaru mi po dlouhé době nabídl pohled na město v zeleni. Domy jsou obklopené stromy a krajina je úplně jiná než v Súdánu. V centru města a v čase oběda mě zlákala malebná restaurace v parku obklopujícím královské lázně. Studené pivo a pohled na zdejší milici, jak trénuje pochodování, nemohl být lepší, jen to jídlo samotné nějak nestačí. K obědu jsem si mohl samozřejmě vybrat, ale souhrnně je na výběr ze zeleninové placky se zeleninou na několik způsobů. Je doba, kdy se Amharové postí, a tak je všude k dostání jen zelenina se zeleninou a já se začínám cítit po týdnu nucené diety slabý. Potřebné kalorie doháním pivem a někdy mě samotného šokuje, jaké touhy a chutě to ve mně probouzí. Například dnes mě doslova vyděsilo, že jsem dostal chuť na arabskou grilovanou kozu! Jak špatně musí být, aby člověk měl chuť na něco takového?

Dnešní poslední zastávka má dopřát víře a je v kostele Svaté Trojice. Malém kostelíku obehnaném zdí s 12 věžemi, jež představují apoštoly, hlavní brána je symbolem Ježíše Krista. Bližší ohledání ukázalo, že stěny jsou z bahna a suché trávy a jsou potažené bavlnou, na kterou umělec 40 let nanášel svou interpretaci víry. Společnost uvnitř nám dělal zdejší kněz, zvědavě posedávající na rudě polstrované židli. Vlastně se nejde ubránit dojmu, že domorodci tak nějak vše přebírají ze světa, a to, co přeberou, pak kopírují s pompou a nadšením. Z kostela vedou tři východy, temnotu střídá ostré slunce a každý nejprve skloní hlavu, aby následně pohlédl na modré nebe. Při troše pozornosti nikomu neunikne, že v koruně stromu sedí hejno supů, kteří napjatě pozorují život v zahradách.

Přesun na hotel s informací, že tady vaří dáma, která perfektně umí maso... co víc si přát. Steak ovšem není steak, ale jakési odřezky hovězího v porci 50 g a z nabídky šesti steaků mají jen jeden. Houbová polévka se dá jen těžko pozřít a na doporučení obsluhy si mám dát zeleninovou placku se zeleninou. Příště si dám raději sendvič.

▼ *Mrchožrout nad kostelem*

▲ *Majestátní Gondar*

NA HRADĚ A V PODHRADÍ 3. března 2023 • Gondar

Samotný Gondar je mladým městem a nepřitahuje tolik pozornosti, jak jsem původně očekával. Je samozřejmě nezbytné vzít v úvahu dva roky covidu a rok války, ale i tak je návštěvnost slabá a omezuje se na cestovatele, kteří hledají něco mimořádného, což tady nenajdou. Vstupné do vlajkových prostor severoetiopské krásy je zajímavě rozděleno. Z ceny 1 525 birrů je 75 za kameru, 200 za vstup a 1 250 za průvodce! Ohradil jsem se, že mám vlastního průvodce, ale cenotvorba je nařízením vlády a na dotaz, kolik z této ceny můj průvodce následně dostane, se mi nedostává odpovědi. Měním tedy otázku na to, zda vůbec něco dostane, a odpovědí je vyhybavé a smutné kroucení hlavou. Z peněz pro průvodce dostanou většinu manažeři, trochu dostanou lidé v kancelářích a také ti, kteří finance od turistů vybírají a zajišťují, že vrchnost nebude okrádána.

Architektura a samotný hrad stejně jako lázně působí odlišně, ale ne exoticky. V horkém prostředí uschlé trávy a stromů s plochými korunami vnímám stavby jako arabské, ale při bližším pohledu působí indicky, někdy zase trochu barokně a snad i proto, že moje cesta vede ze Súdánu, se nemohu ubránit dojmu jasných nubijských prvků. A nebyt těch křížů, tak bych snad i dokázal část definovat jako islámskou. Velmi těžko jde takovou architekturu popsat, ale pro představu se přeneste do Walesu, tam si najdete hrad, uchovejte si v paměti jeho obvodové zdi, pokračujte do oblasti horního Nilu, z nubijských staveb sejměte kopulovité střechy a dejte je na zdi našeho imaginárního hradu. Ke vstupu potřebujeme dveře a ty najdeme u nás v Česku na každém hradě. Tyto klenuté vstupy a okna vsadíme do naší stavby a máme jasné kontury. Jsme ale v teplé oblasti, a tak musíme pod stropem vytvořit průduchy, aby cirkuloval vzduch, takže stropy pod kopulemi podložíme břevny a vytvoříme malé průduchy jako v arabských

▲ Děti na posvátné půdě kostela v Gondaru

pevnostech na Blízkém východě. Z indických hradů si přineseme strážní věže a cimbuří k hradbám a to vše spojíme do jedné stavby. Před očima se vám teď zjeví Fasil Ghebbi v Gondaru. Toť v kostce.

Nedaleko je tradiční a klidná restaurace, kde opakovaně trávíme čas a poznáváme krásy lokální kuchyně. A tady je nutné nešetřit kritikou, ale vyzdvihnout autenticitu. Etiopie nebyla nikdy kolonizována a jediní, kteří se o to více pokusili, byli Italové. Italský vliv je ve městě Gondar značný a součástí prohlídek jsou i zmínky jako „tato stavba je italská, tato taky a tamhle je římská zeď...“. Postupně dojdete k tomu, že vše nové a lepší je italské, což ve vás zanechá dojem italské influence a tu s nadějí přenesete do svých chuťových pohárků. V restauraci dostanete v období půstu na výběr – zeleninová placka se zeleninou, míchaná zeleninová placka se zeleninou, nebo pasta. Chuť je v italském režimu, takže volíte pastu a nadšeně očekáváte, co přijde. Přijde otázka, s čím si pastu dáte, a vy se ptáte na možnosti. Zelenina, nebo omáčka – volíte omáčku. Hlad se mění na chuť a čas se zvolňuje k italské pauze a odpočinku na krásném prostranství ve stínu stromů... do okamžiku, než se na talíři před vámi objeví něco neurčitého. Při bližším ohledání začnete bořit sen postavený z chuťové paměti. Na talíři před vámi jsou namotané „špagety“ a na nich červená omáčka. Rámcově je vše v pořádku, ale v detailu je to řecká tragédie. Ony špagety nejsou totiž špagety, ale čínské nudle! Kdo zná jen trochu italskou kuchyni, tak ví, že když se vaří těstoviny, vodu je nutno osolit. „Tolik soli, aby voda v hrnci měla chuť jako Středozemní moře.“ To je ta krása italské kuchyně, kterou si s pokorou v zemi na Apeninském poloostrově můžete vychutnávat. Ne tak tady v Etiopii! Tady se totiž nesolí. Takže máme čínské nudle bez chuti a samozřejmě rozvařené, protože co je tvrdé, musí se kousat a to dělá lůza, zatímco honorace žvýkat nemusí. Místní špagety, tedy nudle, nejsou vůbec „al dente“ a být ve vodě ještě pár minut, tak připomínají kaši. Máme tedy základ a na něj přidáme pravou boloňskou omáčku, jen tedy bez masa, ale to nahradíme papričkami, a vše neosolíme a neopepríme a podlijeme pravým... olejem, ale hlavně ne olivovým. Omáčku pak nalijeme na nudle a servírujeme.